

Ходосок Карина Юрївна,
студентка н.гр. 117_СПД
ННІ права та психології НАВС

Науковий керівник:
Тарасенко Володимир Петрович,
кандидат фіз.-мат наук, доцент
кафедри інформаційних технологій
ННІ права та психології НАВС

ЕТИЧНІ ТА ПРАВОВІ ВИКЛИКИ ІНТЕГРАЦІЇ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРАВОЗАСТОСОВНУ ПРАКТИКУ ТА ПСИХОЛОГІЧНУ ДОПОМОГУ

Сучасні інформаційні технології (ІТ) активно впливають на різні сфери життя, зокрема на правозастосування та надання психологічної допомоги. Інноваційні технології, зокрема штучний інтелект (ШІ), великі дані, блокчейн, цифрові платформи для консультацій, відкривають нові можливості для оптимізації процесів, підвищення ефективності та доступності послуг. Однак одночасно з цими перевагами виникають й етичні та правові виклики, які потребують детального аналізу та відповідного регулювання.

1. Етичні виклики

а. Конфіденційність та захист персональних даних

Одним із основних етичних викликів є забезпечення конфіденційності даних клієнтів. В умовах, коли особиста інформація, медичні записи або дані про психічний стан збираються та обробляються через цифрові платформи, постає питання захисту цих даних від несанкціонованого доступу або витоку. У правозастосуванні та психологічній допомозі ці дані є надзвичайно чутливими, тому зловживання ними може призвести до серйозних наслідків для осіб, що звертаються за допомогою.

б. Психологічні маніпуляції

Інтеграція технологій, зокрема ШІ, у психологічну допомогу створює можливості для маніпулювання емоціями користувачів. Наприклад, чат-боти або автоматизовані системи підтримки можуть виявляти вразливі моменти у психічному стані людини та використовувати їх для змінення її поведінки чи емоцій. Це піднімає важливі етичні питання щодо доцільності використання таких інструментів без належного контролю з боку фахівців.

с. Заміна людського фактору

Хоча ІТ можуть покращити ефективність правозастосування та психологічної допомоги, їх використання не повинно повністю замінювати людський фактор. Важливі аспекти взаємодії з клієнтами, такі як емпатія, розуміння індивідуальних потреб і контексту, не можуть бути повною мірою замінені автоматизованими системами. Це створює етичну дилему: чи можна покладатися на технології в тих випадках, коли людський контакт є необхідним для досягнення успіху?

2. Правові виклики

а. Регулювання використання ІТ в правозастосуванні та психології

Інтеграція ІТ в ці сфери вимагає розробки відповідного законодавства для визначення меж використання технологій. Правове регулювання повинно забезпечити, щоб застосування ШІ, блокчейну, цифрових платформ тощо не порушувало права людини. Наприклад, застосування ШІ для прийняття судових рішень або автоматичне визначення рівня ризику при наданні психологічної допомоги потребує чіткої правової регламентації, аби уникнути можливих помилок або зловживань.

б. Відповідальність за помилки технологій

Інший важливий аспект – визначення відповідальності за помилки, спричинені використанням ІТ. Якщо ШІ або інша технологія зробить помилку в аналізі доказів або визначенні потреб клієнта, хто нестиме відповідальність за такі помилки? Це питання досі залишається відкритим у багатьох країнах і потребує розробки спеціалізованих законів щодо відповідальності за використання технологій у правозастосуванні та психології.

с. Цифровий розрив і доступність

Не всі громадяни мають рівний доступ до новітніх технологій, особливо в країнах з низьким рівнем цифровізації або у віддалених регіонах. Це створює правову проблему щодо забезпечення рівного доступу до правових і психологічних послуг. Відсутність доступу до інтернету або технологічних засобів обмежує можливості деяких громадян скористатися сучасними сервісами.

3. Приклади використання технологій

У правозастосуванні сучасні технології використовуються для автоматизованого аналізу доказів, прогнозування результатів судових справ, розпізнавання та верифікації документів за допомогою ШІ. Одним із прикладів є використання ШІ для автоматичного визначення пріоритетів справ, що дозволяє скоротити час їх розгляду.

У психології технології застосовуються для дистанційного консультування через відеозв'язок, використання чат-ботів для першої психологічної підтримки, а також для моніторингу психічного здоров'я через спеціалізовані додатки. Ці інструменти дозволяють знизити бар'єри для отримання допомоги, але водночас підвищують ризик порушення конфіденційності або неналежного впливу на клієнтів.

Висновок

Інтеграція сучасних інформаційних технологій у правозастосовну практику та психологічну допомогу має значний потенціал для підвищення ефективності та доступності цих послуг. Однак вона також ставить перед суспільством низку етичних та правових викликів, які потребують ретельного аналізу та розробки відповідного регулювання. Необхідно знайти баланс між використанням технологій для поліпшення сервісів та захистом прав людини, збереженням конфіденційності і забезпеченням доступу до допомоги для всіх.

Список використаних джерел:

1. Барбакова, О.В. (2022). "Правові аспекти використання сучасних інформаційних технологій в судовій практиці". *Юридичний вісник*, 8(1), 45-50.
2. Гречанюк, О.О. (2023). "Етичні виклики цифровізації психологічної допомоги". *Психологія та суспільство*, 9(2), 12-18.
3. Ткаченко, В.І. (2021). "Штучний інтелект у правозастосуванні: переваги та ризики". *Право і технології*, 4(3), 55-60.
4. Кучеренко, І.С. (2020). "Захист персональних даних у цифрову епоху". *Правовий журнал*, 6(2), 99-104.
5. Соловійова, Л.Ю. (2021). "Цифрова нерівність: правові наслідки для доступу до психологічних послуг". *Сучасні проблеми права*, 11(4), 42-46.